

Marek PRONOBIS

KIERUNKI BADAŃ W ZAKRESIE KOTŁÓW I WYTWORNIC PARY

Streszczenie. W pracy przedstawiono główne kierunki badań prowadzonych w Zakładzie Kotłów i Wytwornic Pary. Przedstawiono następujące zagadnienia: rozwijanie metod obliczania i konstruowania urządzeń kotłowych, badania procesów przemiału i suszenia węgla w młynach, doskonalenie technologii uruchamiania i eksploatacji elektrowni konwencjonalnych, opracowanie koncepcji modernizacji urządzeń kotłowych, oceny projektów nowych oraz modernizowanych kotłów i młynów węglowych.

DIRECTIONS OF INVESTIGATIONS IN STEAM GENERATORS ENGINEERING

Summary. The paper presents main problems of investigations which are carried out in the Division of Boilers and Steam Generators for the development of boiler technology. Following problems have been described: development of calculation methods, investigations of coal preparation, improvement of start up and operation technologies, problems of boiler modernization, evaluation of designs for new and retrofitted boilers and pulverizers.

FORSCHUNGSAUFGABEN IM BEREICH VON DAMPFERZEUGERTECHNIK

Zusammenfassung. Die Arbeit stellt die wichtigsten Aufgaben zur Weiterentwicklung der Kesseltechnik dar, die in der Kesselabteilung entwickelt sind. Folgende Aufgaben wurden beschrieben: Entwicklung von Berechnungsmethoden, Untersuchungen der Kohleaufbereitung, Optimierung der Kesselbetriebs- Technologien, Modernisationsprobleme und Bewertung von Entwurfe für die neuen und modernisierten Kesselanlagen.

1. WPROWADZENIE

1.1. Główne kierunki działalności naukowej

- Rozwijanie metod obliczania i konstruowania urządzeń kotłowych przy uwzględnieniu charakterystyk krajowych węgla energetycznych:
  - doskonalenie metod obliczeń palenisk kotłowych,
  - rozwijanie metod opisu procesów wewnętrznych, występujących w kotłach w nieustalonych warunkach pracy,
  - poszukiwanie i badania wysoko sprawnych ciśnieniowych powierzchni ogrzewalnych kotłów, intensyfikujących przepływ ciepła (powierzchnie ożebrowane, opłętowane, membranowe) i optymalizacja rozwiązań,
  - badania regeneracyjnych obrotowych podgrzewaczy powietrza,
  - obliczenia, dobór i opracowanie koncepcji wymienników ciepła dla układów odsiarczania spalin i układów odzysku ciepła w procesach przemysłowych,
  - doskonalenie metodologii komputerowego wspomaganie procesu projektowania i konstruowania urządzeń kotłowych,
  - badania trwałości urządzeń kotłowych.
- Badania procesów przemiału i suszenia węgla w młynach i przygotowania paliw stałych do spalania w urządzeniach kotłowych:
  - uściślenie metod obliczeń i doboru optymalnych parametrów pracy młynów pierścieniowo-kulowych,
  - poszukiwanie metod przygotowania paliw w aspekcie zmniejszenia uciążliwości skutków spalania dla otoczenia.
- Doskonalenie technologii uruchamiania i eksploatacji elektrowni konwencjonalnych. Przystosowanie urządzeń kotłowych i bloków energetycznych do bezpiecznej i ekonomicznej pracy w warunkach zmiennego zapotrzebowania energii i zmniejszenia strat rozruchowych.
- Opracowanie koncepcji modernizacji urządzeń kotłowych celem polepszenia sprawności i niezawodności, przystosowanie kotłów do spalania węgla o charakterystyce odmiennej od projektowej.
- Oceny projektów nowych oraz modernizowanych kotłów i młynów węglowych, opracowywanych przez biura konstrukcyjne przemysłu kotłowego.

Ważnym kierunkiem działalności naukowej jest również organizacja cyklicznych Konferencji Kotłowych: VI odbyła się w 1990 r., a VII w 1994 r.

1.2. Obszary działalności dydaktycznej

W Zakładzie Kotłów i Wytwornic Pary prowadzone są wykłady, seminaria, ćwiczenia, laboratoria i prace konstrukcyjne z zakresu kotłów i wytwornic pary dla studentów specjalności maszyny i urządzenia energetyczne oraz

systemy ciepłone (studia dzienne i zaoczne). Ponadto dla kierunku dyplomowania kotły i wytwornice pary prowadzone są seminaria i prace dyplomowe.

1.3. Instalacje badawcze i aparatura

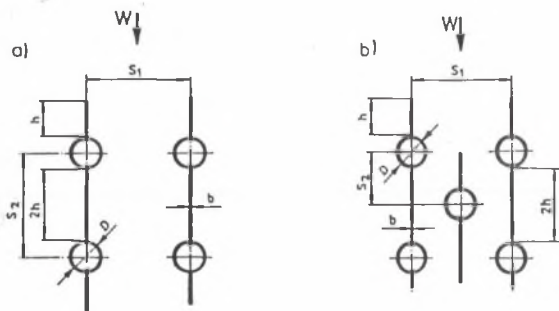
W Zakładzie Kotłów i Wytwornic Pary istnieje rozbudowana baza laboratoryjna umożliwiająca przeprowadzenie badań w szerokim zakresie. Obejmuje ona:

- instalacje do badań procesów przemiału i suszenia węgla w młynach średniobieżnych miazdzących,
- instalację do badań zanieczyszczeń popiołowych konwekcyjnych powierzchni ogrzewalnych,
- stanowisko do badań modelowych kotłowych pęczków konwekcyjnych,
- instalację doświadczalną do badań regeneracyjnych obrotowych podgrzewaczy powietrza,
- stanowisko doświadczalne do badań oporów przepływu wypełnień regeneracyjnych obrotowych podgrzewaczy powietrza,
- stanowisko doświadczalne do badań oporów przepływu układów pęczkowych rur ożebrowanych.

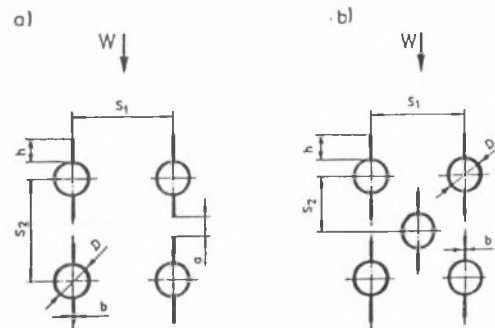
2. ROZWIJANIE METOD OBLICZANIA I KONSTRUOWANIA URZĄDZEŃ KOTŁOWYCH PRZY UWZGLĘDNIENIU CHARAKTERYSTYK KRAJOWYCH WĘGLI

Dotychczas stosowane metody obliczeń ciepłnych i aerodynamicznych kotłowych powierzchni konwekcyjnych dają wyniki obciążone znacznymi błędami, spowodowanymi przez nadmierne uproszczenia, niedokładność korelacji empirycznych oraz niedokładność danych literaturowych określających własności czynników. Źródłem szczególnie dużych błędów była stosowana dotąd w kraju metoda obliczeń wpływu osadów popiołu na wymianę ciepła. Zagadnieniu poprawy dokładności obliczeń poświęcono w Zakładzie Kotłów i Wytwornic Pary wiele opublikowanych prac [1, 2, 3, 15, 20, 21, 34]. Dla poprawy sprawności modernizowanych kotłów istotne jest poszukiwanie wysoko sprawnych ciśnieniowych powierzchni ogrzewalnych intensyfikujących przepływ ciepła (powierzchnie ożebrowane, opletkowane, membranowe) – rys. 1. Badania w tym zakresie są w Zakładzie prowadzone od dawna, a ich efektem były w ostatnich latach publikacje [1, 6, 10, 17, 26, 28]. Prowadzono również prace w zakresie optymalizacji kotłowych powierzchni konwekcyjnych [13, 14, 15, 22].

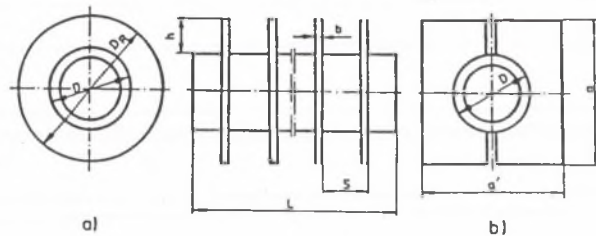
Kontynuowana była również w Zakładzie problematyka badań i aplikacji nowych rozwiązań podgrzewaczy powietrza, zarówno regeneracyjnych, jak i parowych [19, 45]. Uzyskano w tej dziedzinie prawa ochronne na wzory użytkowe 1 i 2.

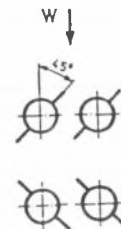
1.1 SCHEMAT PECZKA MEMBRANOWEGO: A) UKŁAD KORYTARZOWY, B) UKŁAD PRZESTAWNY

1.2 SCHEMAT PECZKA OPŁĘTOWANEGO: A) UKŁAD KORYTARZOWY, B) UKŁAD PRZESTAWNY

1.3 SCHEMAT RURY Z OZEBROWANIEM POPRZECZNYM: A) ZEBRA POJEDYNCZE, B) ZEBRA DZIELONE

1.4 SCHEMAT PECZKA DIAGONALNEGO

Rys. 1. Schematy kotłowych powierzchni ożebrowanych

Fig. 1. Schematic layout of boiler finned surfaces

Rozwijano także badania trwałości urządzeń kotłowych, zarówno z punktu widzenia wytrzymałości czasowej elementów kotłów, jak i ograniczania erozji popiołowej. Na te tematy wygłoszono na konferencjach referaty [8, 48, 51, 53, 54].

Coraz więcej miejsca w działalności Zakładu zajmuje problematyka ochrony środowiska naturalnego. W tym zakresie prowadzono obliczenia, dobór i opracowanie koncepcji wymienników ciepła dla układów odsiarczania spalin i układów odzysku ciepła w procesach przemysłowych – rys. 2, opracowano nową technologię odsiarczania spalin w kotłach płomienicowo-płomieniówkowych oraz badano wpływ warunków pracy kotła na efektywność pierwotnych metod odazotowania spalin. Prace na te tematy zamieszczono w materiałach konferencyjnych [29, 50, 52], uzyskano ponadto patent 4.

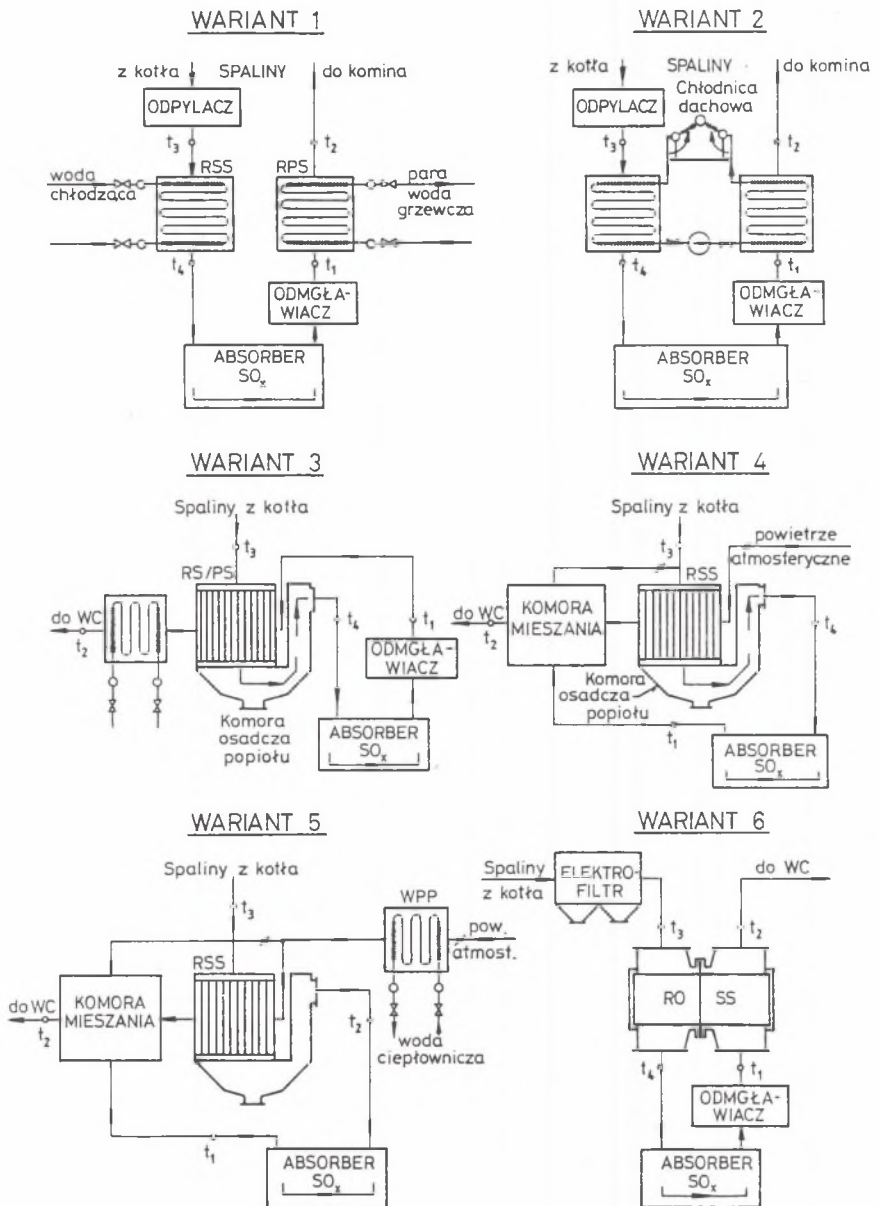
3. BADANIA PROCESÓW PRZEMIAŁU WĘGLA W MŁYNACH

Badania w tym zakresie prowadzone są w Zakładzie od wielu lat przy wykorzystaniu posiadanych instalacji badawczych. Kontynuowano badania wpływu cech konstrukcyjnych układu mielącego i warunków eksploatacji na pracę młyna [11, 23]. Prowadzono prace w zakresie przystosowania młynów do wymagań nowoczesnych technik spalania niskoemisyjnego [18, 55]. Zagadnieniom przemiału węgla poświęcono również wiele prac nie publikowanych dotyczących modernizacji układów młynowych w celu poprawienia jakości przemiału i zapewnienia równomiernego rozdziału pyłu i powietrza pierwotnego na poszczególne palniki.

4. DOSKONALENIE TECHNOLOGII URUCHAMIANIA I EKSPLOATACJI ELEKTROWNI

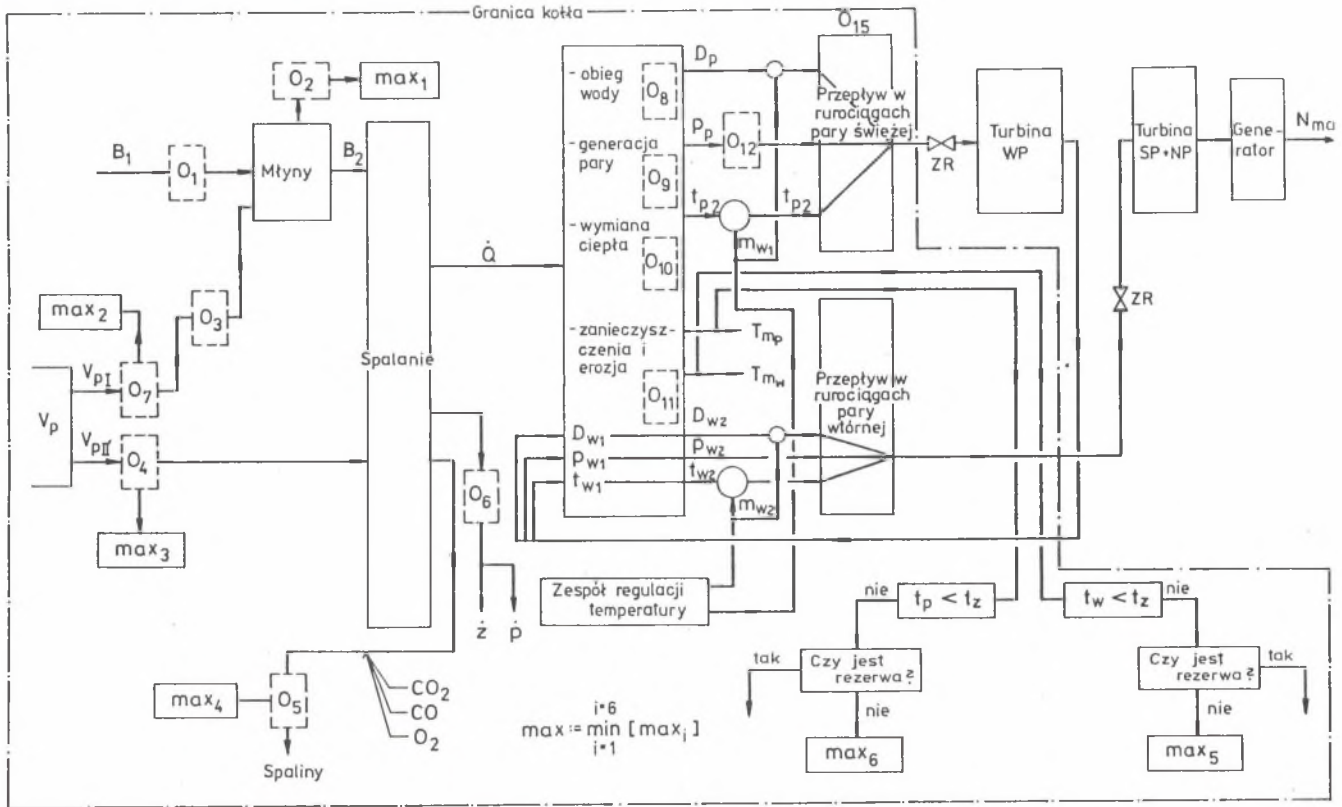
W Zakładzie Kotłów i Wytwornic Pary prowadzone są prace nad opisem własności dynamicznych kotłów. Określane są czynniki mające wpływ na przebiegi temperatur, naprężeń i przepływów oraz na intensywność wymiany ciepła [51]. Opracowano również metody wyznaczania strat rozruchowych i optymalizacji procesu uruchamiania kotła. W materiałach konferencyjnych [12] podano noramtywne charakterystyki strat rozruchowych bloków.

W Zakładzie Kotłów i Wytwornic Pary prowadzono również badania nad określeniem wpływu minimalnych i maksymalnych obciążeń b loków 200 MW na pracę kotłów OP 650 w Elektrowni Rybnik – rys. 3. Przeprowadzone badania potwierdziły wcześniejsze przypuszczenia, że realne minimum techniczne bloków odpowiada znacznie niższemu poziomowi mocy niż przyjęty w eksploatacji w krajowych elektrowniach, oraz to, że istnieją rezerwy w wydajności kotłów pozwalające na przeciążenie bloków. Zmniejszone obciążenie kotła powoduje obniżenie temperatur pary pierwotnej i wtórnej. Wyko-

Rys. 2. Schemat realizacji wariantowych rozwiązań systemu kondycjonowania spalin w układach odsiarczania

Fig. 2. Schematic representation of several technical systems of flue gas conditioning in FGD

Rys. 3. Schemat przepływu sygnałów i ograniczeń w modelu kotła

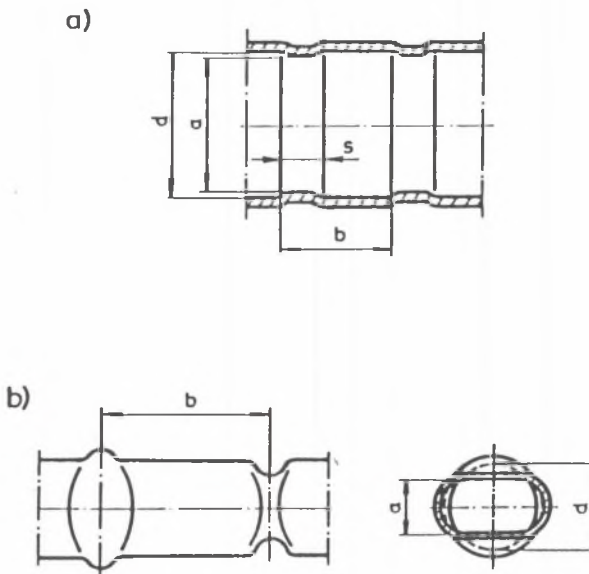
Fig. 3. Diagram of signal flows in the boiler model

rzystanie rezerwy tkwiącej w kotłach OP 650 jest opłacalne z uwagi na wskaźniki jednostkowego kosztu eksploatacji. Nie zachodzi obawa o zmniejszenie trwałości elementów kotła. W przypadku niższych obciążeń wskaźnik jednostkowego kosztu eksploatacji wzrasta w wyniku obniżenia sprawności obiegu cieplnego oraz spalania oleju opałowego [44, 49].

5. OPRACOWANIE KONCEPCJI MODERNIZACJI URZĄDZEŃ KOTŁOWYCH W CELU POLEPSZENIA SPRAWNOŚCI I NIEZAWODNOŚCI

Znaczna część, szczególnie mniejszych i starszych kotłów, charakteryzuje się niską sprawnością, spowodowaną głównie przez wysoką temperaturę spalin wylotowych, sięgającą w skrajnych przypadkach 300°C . Również w dużych kotłach temperatury spalin wylotowych $170 - 180^{\circ}\text{C}$ nie należą do rzadkości.

Przeprowadzenie modernizacji takich kotłów pozwala na zaoszczędzenie znacznych ilości paliwa oraz poprawę stanu środowiska poprzez istotne

Rys. 4. Metody intensyfikacji wymiany ciepła wewnątrz rur: a) zwężenia pierścieniowe, b) naprzemianległe zgniatanie

Fig. 4. Methods to improve the heat transfer at the inner walls of tubes: a) tube with annular narrowings, b) alternately squeezed tube

zmniejszenie emisji popiołu do atmosfery. Okazuje się bowiem, że obniżenie temperatury spalin wylotowych poprawia sprawność elektrofiltrów, na skutek zmniejszenia prędkości spalin i podwyższenia oporności właściwej pyłu.

Modernizacja polega na zabudowaniu powierzchni ogrzewalnych o większej intensywności przekazywania ciepła, na ogół bez jednoczesnej przebudowy kanałów spalin.

Intensyfikacji podlegać może zarówno wymiana ciepła między spalinami i zewnętrznymi powierzchniami rur, jak i przepływ ciepła na ścianie wewnętrznej, omywanej czynnikiem ogrzewanym – rys. 4. W pierwszym przypadku stosuje się na ogół powierzchnie rozwinięte (ożebrowane), w drugim natomiast rozmaite sposoby powiększenia burzliwości przepływu w rurach.

Powyższą problematyką Zakład zajmuje się od dawna, czego efektem są zarówno projekty i opracowania nie publikowane, jak i prace [6, 15, 16, 17, 18, 26, 35, 36, 45, 47].

LITERATURA

Wykaz publikacji Zakładu Kotłów od roku 1990

- [1] Czepelak J., Pronobis M.: Vymena tepla v pričnie žebrovanych trubkovich svazcich. Strojirenstvi (CSRF) 40, 1990, 2.
- [2] Pronobis M.: Konwekcyjne i radiacyjne współczynniki wnikania ciepła od spalin do zanieczyszczonych rur kotłowych. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 110, Gliwice 1990.
- [3] Gaiński J., Pronobis M.: Badania wpływu osadów popiołu na opory przepływu w pęczkach konwekcyjnych kotłów. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 110, Gliwice 1990.
- [4] Pronobis M.: Współczynniki efektywności cieplnej zanieczyszczonych pęczków kotłowych. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 113, Gliwice 1990.
- [5] Stoppel Z., Kotowicz J., Rataj Z.: Węgiel i Energia. Koks, Smoła, Gaz, nr 11, 1990.
- [6] Cwynar L., Krupa M., Pronobis M.: Zastosowanie rozwiniętych powierzchni ogrzewanych w modernizacjach kotłów. Mat. II Konferencji „Gospodarka remontowa energetyki”, Bielsko Biała 1990.
- [7] Walewski A.W., Wojnar W., Pękała St.: Parowe podgrzewacze powietrza kotłów energetycznych. Konstrukcje, obliczenia, badania. Materiały VI Konferencji Kotłowej. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka z 113. Gliwice 1990.
- [8] Cwynar L.: Przedsięwzięcia usprawniające pracę kotłów walczkowych w stanach nieustalonych. Materiały VI Konferencji Kotłowej. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka z 113. Gliwice 1990.

- [9] Chmielniak T., Krupa M.: Budowa i eksploatacja kotłów tematem VI Konferencji Kotłowej '90. *Energetyka* 1991, nr 5, s. 172–174.
- [10] Cwynar L., Pronobis M.: Einsatz der Rippenrohrbündel zur Ertüchtigung von Dampferzeugern. XXIII Kraftwerkstechnisches Kolloquium, Dresden 1991
- [11] Chmielniak T., Czepiel J., Mroczek K.: Der Einfluß der Konstruktionseigenschaften des Mahlsystems auf die Leistungsfähigkeit der Ring-Kugelmühle. XXIII Kraftwerkstechnisches Kolloquium, Dresden 1991.
- [12] Cwynar L., Charzyński W.: Normatywne charakterystyki strat rozruchowych bloków wytwórczych. Sympozjum SEP, Warszawa 1991.
- [13] Pronobis M.: Optimierung der konvektiven Kesselrohrbündel. *VGB Kraftwerkstechnik* 72, 1992, z. 2.
- [14] Pronobis M.: Optimization of convective boiler surfaces. *VGB Kraftwerkstechnik (English issue)* 72, 1992, vol. 2.
- [15] Pronobis M.: Wymiana ciepła w zanieczyszczonych powierzchniach konwekcyjnych kotłów. *Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka*, z. 115, Gliwice 1992.
- [16] Cwynar L., Krupa M., Pronobis M.: Kierunki modernizacji energetyki. *Zeszyty Naukowe WSI w Opolu*, nr 180, seria Elektryka, z. 34, Opole 1992.
- [17] Cwynar L., Krupa M., Pronobis M.: Zastosowanie powierzchni ożebrowanych dla poprawy sprawności kotłów. *Zeszyty Naukowe WSI w Opolu*, nr 180, seria Elektryka z. 34, Opole 1992.
- [18] Krupa M., Bobiec E., Chowaniec G.: Kierunki modernizacji młynów wynikające z potrzeby obniżenia emisji tlenków azotu. *Energetyka* 1992, nr 10.
- [19] Walewski A. W., Wojnar W.: Wstępne parowe podgrzewacze powietrza nowej generacji. *Zeszyty Naukowe WSI w Opolu*, nr 180, seria Elektryka z. 34, Opole 1992.
- [20] Pronobis M.: Influence of ash deposits on the heat transfer in convection boiler surfaces. *Konf.: Coal, Energy and Environment*, Ostrava 1992.
- [21] Pronobis M.: Dokładność obliczeń radiacyjnej wymiany ciepła od spalin do powierzchni rur kotłowych pęczków konwekcyjnych. *Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka*, z. 114, Gliwice 1993.
- [22] Pronobis M.: Optymalizacja kotłowych pęczków konwekcyjnych. *Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka*, z. 114, Gliwice 1993.
- [23] Czepiel J.: Zależność wydajności młyna pierścieniowo-kulowego od prędkości obrotowej układu mielącego – model teoretyczny. *Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka*, z. 114, Gliwice 1993.
- [24] Rataj Z.: Celowość stosowania kotłów kondensujących firmy TTI–Remeha w ciepłownictwie. *Przegląd Mechaniczny* 1993, nr 33–34.

- [25] Rataj Z.: Regulatory sterujące w systemach kotłów grzewczych. Mura-
tor, 1993, nr 3.
- [26] Pronobis M.: Zkušeni se svyšovanim účinnosti roštových kotlu. Mate-
riály Konferenci „Prumyslova energetika a zivotni prostredi. Ostrava-
Odry 1993.
- [27] Czepiel J., Kurowicz M.: Analiza konstrukcji tłumika wylotowego kotło-
wych zaworów bezpieczeństwa. XVI Sympozjon Podstaw Konstrukcji
Maszyn, Szczyrk 1993.
- [28] Cwynar L., Krupa M, Pronobis M: Kotłowe powierzchnie ogrzewalne
intensyfikujące przepływ ciepła. Referaty konferencji naukowej „Proble-
my badawcze eneregetyki cieplnej” Warszawa 8 – 10. 12. 1993.
- [29] Pronobis M.: The influence of combustion chamber tightness on the
efficiency of primary methods of NOx reduction. Materiały III Między-
narodowej Konferencji „EKOTREND” Ostrava 20 – 21. 09. 1993.
- [30] Cwynar L., Zembaty W.: Kryteria modernizacji urządzeń wytwarzania
energii w krajowym systemie elektroenergetycznym. Materiały Ogólno-
polskiej Konferencji Naukowo-Technicznej na temat „Racjonalizacja
użytkowania energii i środowiska” Porąbka-Kozubnik 14 – 16. 06. 1993.
- [31] Cwynar L.: Rola i zadania zakładów ciepłno-mechanicznych Instytutu
Energetyki w doskonaleniu urządzeń oraz eksploatacji elektrowni i ele-
ktrociepłowni. Energetyka 1993, nr 11, ss. 378 – 387.
- [32] Rataj Z.: Ekonomiczne i ekologiczne aspekty stosowania kotłów konde-
nsujących w ciepłownictwie. Materiały VIII Krajowej Konferencji Nauko-
wo-Technicznej: „Postęp techniczny w ciepłownictwie”. Poznań, 22 – 23
listopada 1993.
- [33] Rataj Z.: Ekonomiczne i ekologiczne aspekty stosowania kotłów konde-
nsujących Firmy TTI-Remeha w ciepłownictwie. Materiały VIII Krajo-
wej Konferencji Naukowo-Technicznej „Postęp techniczny w ciepłownic-
twie”. Poznań, 22 – 23 listopada 1993.
- [34] Pronobis M.: A comparison of methods to improve the heat transfer at
the inner walls of tubes. VGB Kraftwerkstechnik 74, 1994, z. 2.
- [35] Cwynar L., Krupa M, Pronobis M: Kierunki modernizacji kotłów. Zeszy-
ty Naukowe WSI, nr 199, seria Elektryka, z. 38, Opole 1994.
- [36] Cwynar L., Krupa M, Pronobis M: Usprawnienia kotłów OP-\B 380
Elektrowni Łagisza. Zeszyty Naukowe WSI, nr 199, seria Elektryka
z. 38, Opole 1994.
- [37] Pronobis M.: Betriebsmäßige Methoden zur Vermeidung von
Heizflächenerosionen. VGB Kraftwerkstechnik – w druku.
- [38] Pronobis M.: Wpływ szczelności komory paleniskowej kotła na skutecz-
ność pierwotnych metod denitracji spalin. Zeszyty Naukowe Pol. Śl. –
w druku.

- [39] Rataj Z.: Regulatory stosowane w kotłach grzewczych. Instalator Polski, 1994, nr 4.
- [40] Rataj Z.: Zalety zastosowania kotłów kondensujących w ogrzewnictwie. Instalator Polski, 1994, nr 2.
- [41] Rataj Z.: Regulatory sterujące pracą kotłów grzewczych. Instalator Polski, 1994, nr 3.
- [42] Rataj Z.: Ekonomiczne i ekologiczne aspekty stosowania kotłów kondensujących w ciepłownictwie. Instalator Polski, 1994, nr 2.
- [43] Rataj Z.: Zastosowanie kotłów żeliwnych. Przegląd Mechaniczny, 1994, nr 1.
- [44] Rataj Z.: Praca kotłów OP 650 w warunkach maksymalnego obciążenia bloku. Zeszyty Naukowe WSI, z. 38, Opole 1994, ss. 275 – 280.
- [45] Walewski A.W., Otte J.J., Wojnar W.: Modernizacja układu podgrzewu powietrza w kotle OP-380 z palnikami niskoazotującymi typu HTNR STORK BOILERS. Zeszyty Naukowe WSI, z. 38, Opole 1994, ss. 295 – 300.
- [46] Rataj Z.: Kryteria wyboru kotłów grzewczych, cz. I. Rynek Instalacyjny, 1994, nr 10.
- [47] Cwynar L., Krupa M, Pronobis M: Kierunki badań i doskonalenia techniki kotłowej. Materiały VII Konferencji Kotłowej, Szczyrk, 1994. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 120, Gliwice 1994.
- [48] Pronobis M.: Przedsięwzięcia eksploatacyjne dla zmniejszenia erozji kotłowych pęczków konwekcyjnych. Materiały VII Konferencji Kotłowej, Szczyrk, 1994. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 121, Gliwice 1994.
- [49] Rataj Z.: Wpływ minimalnego i maksymalnego obciążenia bloków 200 MW na pracę kotłów OP 650. Referaty VII Konferencji Kotłowej, Szczyrk, 1994. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 121, Gliwice 1994.
- [50] Walewski A., Rataj Z., Wojnar W.: Systemy schłodzenia i podgrzewu spalin w układach odsiarczania spalin ciepłowni z kotłami rusztowymi. Referaty VII Konferencji Kotłowej, Szczyrk, 1994. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 122, Gliwice 1994.
- [51] Cwynar L.: Wpływ schematu przepływowego przegrzewacza pary na rozkład temperatur w komorach wylotowych stopni. Materiały VII Konferencji Kotłowej, Szczyrk, 1994. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 120, Gliwice 1994.
- [52] Gramatyka F.: Ograniczenie emisji tlenków siarki z kotłów rusztowych płomienicowo-płomieniówkowych. Materiały VII Konferencji Kotłowej, Szczyrk, 1994. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 120, Gliwice 1994.

- [53] Kosman G., Czepelak J.: Wpływ osadów na powierzchniach rury na jej trwałość. Materiały VII Konferencji Kotłowej, Szczyrk, 1994. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 120, Gliwice 1994.
- [54] Kosman G., Czepelak J.: Trwałość elementów ciśnieniowych obciążonych niesymetrycznie. Materiały VII Konferencji Kotłowej, Szczyrk, 1994. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 120, Gliwice 1994.
- [55] Bobiec E., Krupa M.: Konieczność poprawy jakości węgla kamiennego dla potrzeb obniżenia emisji NO a dynamika instalacji paleniskowej. Materiały VII Konferencji Kotłowej, Szczyrk, 1994. Zeszyty Naukowe Pol. Śl., seria Energetyka, z. 120, Gliwice 1994.

PATENTY I WZORY UŻYTKOWE

1. Parowy podgrzewacz powietrza kotłów energetycznych. W-89528. Udzielono prawa ochronnego na wzór użytkowy Ru-49 387. Warszawa 7. 04. 1992.
2. Parowy podgrzewacz powietrza kotłów energetycznych W-89786. Udzielono prawa ochronnego na wzór użytkowy Ru-49 390. Warszawa 7. 04. 1992.
3. Wymiennik ciepła. P-256 272. W-89950. Udzielono prawa ochronnego na wzór użytkowy Ru-49572. Warszawa 18. 05. 1992.
4. Sposób odsiarczania i końcowego odpylania spalin kotłowych oraz instalacja do odsiarczania i końcowego odpylania spalin kotłowych. Przydzielono patent Nr 159 567 Warszawa 18. 11. 1993.